

Uppföljande granskning av styrning och utveckling av utbildningen

Botkyrka kommun

Revisionsrapport

September 2025

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Granskningsresultat	4
Revisionell bedömning	11

Inledning

Bakgrund

Revisorerna i Botkyrka kommun granskar årligen delårsbokslut och årsredovisning, samt genomför fördjupade granskningar utifrån en risk- och väsentlighetsanalys. De granskningar som revisionen genomför innehåller ofta förslag på åtgärder som bör genomföras. Dessa åtgärder varierar i omfattning och därmed också i tid för genomförande. En viktig del av revisionens arbete är därför att följa upp tidigare genomförda granskningar för att se om åtgärder vidtagits med anledning av dessa och om den granskade organisationen beaktat noterade brister, synpunkter och förslag.

Det är av vikt att följa upp de granskningar revisorerna gjort under året. Genom att regelbundet följa upp genomförda granskningar ges svar på om åtgärder med anledning av revisorernas kritik och rekommendationer har tagits i beaktande. Uppföljningen kan till exempel genomföras som en särskild granskningsinsats med skriftlig rapport. Uppföljningen ger också underlag för att bedöma om det finns anledning till förnyad granskning, och blir därmed en grund för riskanalysen inför kommande års revisionsplanering. Revisorerna genomförde under år 2022-2024 tre granskningar där brister noterades. Respektive rapport innehöll även rekommendationer riktade till respektive ansvarig nämnd.

Syfte och frågeställningar

Syftet med granskningen är att bedöma om utbildningsnämnden vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av den bedömning och de åtgärdsförslag som lämnats i genomförda granskningar.

Granskningen har sin utgångspunkt i följande revisionsfrågor:

- Har revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder besvarats nämnden?
- Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

Avgränsning

Granskningen avser uppföljning av granskning styrning och utveckling av utbildningen som genomfördes år 2024.

Metod

Granskningen har genomförts med följande metod:

- Genomgång av revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder som angetts i revisionsrapport och tillhörande missivbrev, samt genomgång och granskning av yttrande som revisorerna erhållit.

- Inhämtande av lägesbeskrivning för granskningen genom utskick av skriftliga frågor till förvaltningen.
- Inhämtande av kompletterande underlag för granskning och verifiering av genomförda åtgärder och utveckling samt övrig materialinsamling nödvändig för att fånga statusen för respektive granskning.
- Protokollsgenomgång av nämndens protokoll för perioden december 2024-maj 2025.
- Sakavstämning.

Rapporten har kvalitetssäkrats i enlighet med PwC:s interna riktlinjer för kvalitetssäkring.

Granskningsresultat

Granskning av styrning och utveckling av utbildningen genomfördes år 2024. Granskningens syfte var att bedöma om utbildningsnämnden har säkerställt ett ändamålsenligt systematiskt kvalitetsarbete inom grundskolan avseende trygghet och studiero och att detta sker med tillräcklig intern kontroll.

I granskningen gällande styrning och utveckling av utbildningen bedömdes att utbildningsnämnden inte helt har säkerställt ett ändamålsenligt systematiskt kvalitetsarbete inom grundskolan avseende trygghet och studiero. Den interna kontrollen i sammanhanget bedöms i allt väsentligt vara tillräcklig.

Efter genomförd granskning rekommenderades utbildningsnämnden att vidta följande åtgärder:

- Se till att det sker en tillräcklig dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet på enhets- och huvudmannanivå innehållande analys som visar på eventuella skillnader mellan och inom olika enheter.
- Att utbildningsnämnden säkerställer att rapportering sker tidigare under året i syfte att utifrån uppföljningens resultat kunna vidta eventuella åtgärder.

Har revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder besvarats av respektive nämnd/styrelse?

lakttagelser

Revisorerna överlämnade 2024-09-09 revisionsrapport med tillhörande missiv till utbildningsnämnden. Revisorerna efterfrågade svar från nämnden gällande de synpunkterna som framförs i rapporten senast 2024-12-02.

Utbildningsnämnden har 2024-12-17 § 103 godkänt förvaltningens förslag till svar på revisionsrapport och överlämnar det till kommunens revisorer. Förvaltningens förslag till svar omfattar svar på de synpunkter och förslag som lämnats av revisionen.

Bedömning

Ja.

Utbildningsnämnden har genom förvaltningens förslag till svar besvarat revisionsrapporten. I förvaltningens förslag på svar besvaras de rekommendationer och synpunkter som lämnats i revisionsrapporten.

Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

lakttagelser

Rekommendation 1: Se till att det sker en tillräcklig dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet på enhets- och huvudmannanivå innehållande analys som visar på eventuella skillnader mellan och inom olika enheter.

I nämndens svar på revisionsrapporten framgår att förvaltningen har utvecklat analysarbetet på huvudmannanivå och att kommande verksamhetsberättelse och kvalitetsrapporter kommer även att omfatta analys av eventuella skillnader mellan kommunens grundskoleenheter, årskurser och kön. Vidare framgår av nämndens svar att förvaltningen avser att behandla studiero och analys av resultat på en skolledarkonferens under våren 2025. Syftet uppges vara att förbättra förutsättningarna för välgrundade analyser i kvalitetsrapporterna. Förvaltningen ska även förstärka stödet till enheterna när det gäller analysarbetet, bland annat genom att hålla workshops i analys av trygghet och studiero under våren 2025. Vidare planerar förvaltningen, utöver ovanstående, en analysutbildning för utvalda tjänstepersoner på central förvaltningen där förhoppningen är att kunna genomföra den under våren 2025.

För granskningen har skriftliga frågor skickats till förvaltningen. I inkomna skriftliga svar framgår att analysarbetet har utvecklats avseende trygghet och studiero både på huvudmannanivå och skolenhetsnivå. Numera analyseras skillnader mellan kön, årskurser och skolenheter. Vidare framgår att eftersom arbetet har utvecklats under våren 2025 kommer det att förbättras över tid och förvaltningen antar att det kommer ge tydligare avtryck under 2025 i både kvalitetsrapporter och verksamhetsberättelser. För granskningen har vi tagit del av mall för Kvalitetsrapport grundskola 2025. I anvisning i mallen ges tips på hur analyser ska genomföras och vad som ska beaktas. I mallen ska skolenheterna analysera bland annat *Alla skolor har ett systematiskt värdegrundsarbete för att öka elevernas upplevelse av trygghet i utbildningen samt förebygga och främja elevernas psykiska och*

fysiska hälsa och Alla skolor arbetar för en studiemiljö som främjar lärande och arbetsro. Till båda områdena återfinns indikatorer som rör trygghet och studiero där utfall och mål ska finnas med samt en uppföljning av utfallet. Mallen innehåller inte några särskilda tips på analys vad gäller områdena trygghet och studiero. För granskningen har vi tagit del av tre kvalitetsrapporter för 2024 från tre skolenheter. I kvalitetsrapporterna varierar analysen avseende trygghet och studiero. Ingen av kvalitetsrapporterna har analyserat skillnader utifrån kön.

I nämndens verksamhetsplan för grundskola 2025 framgår att utifrån 2024 års kvalitetsrapport finns ett antal punkter som är föremål för utveckling under 2025, bland annat:

- Utveckla stödet till skolorna med tydligare instruktioner, främst för analysen avseende trygghetsfrågor och studieresultat.
- Ökad arbetsro på lektionerna.
- Öka andelen behöriga lärare.
- Arbete för generellt ökad upplevd trygghet i skolan.
- Undersöka orsaker till skillnader i trygghet mellan könen.

I inkomna svar framgår vidare att det har genomförts ett rektorsmöte på temat studiero. På mötet diskuterades värdet av att följa och analysera arbetsron, det skapades även en samsyn kring definition av begreppet. Förvaltningen har tydliggjort vikten av att ha arbetsro som ett utvecklingsområde. Under rektorsmötet användes TIMSS och PISA:s analysmodell för arbetsro, vilket uppges varit givande. Förvaltningen har även försett rektorerna med ett underlag att använda sig av när elevenkäten följs upp med eleverna, vilket syftar till att rektorerna ska kunna göra bättre analyser. Under rektorsmötet genomfördes även workshop i analys av trygghet och studiero. Workshopen genererade i en fördjupad förståelse för och samsyn kring vad arbetsro är samt en utveckling av elevenkäten.

Analysutbildningen som planerades att genomföras på central nivå under våren 2025 har genomförts. Den anordnades av kommunstyrelseförvaltningen där ett fåtal tjänstepersoner fick möjlighet att delta. Utbildningen gav struktur och metod för att arbeta med analys och tjänstepersonerna kommer att sprida kunskapen vidare senare under 2025.

I nämndens kvalitetsrapport 2024 redovisas att elevernas upplevda trygghet i skolan är stabil över tid men skiljer sig också mellan skolorna. Elevernas upplevelse av studiero/arbetsro har ökat med 4,4 procentenheter de senaste fem åren och gått upp 1,3 procentenheter i år jämfört med 2023 vilket tyder på en god utveckling. Över lag upplever pojkarna arbetsron som något bättre än flickorna i kommunen. I årets analys har inte orsaker till skillnaden mellan könen kunnat fastställas. Elevernas upplevelse av arbetsro förbättras över tid men är fortfarande ett område som behöver förbättras. Det framgår att

frågan blir ett eget mål i grundskolans verksamhetsplan för 2025, vilket vi noterar att det har blivit. I verksamhetsplan för grundskola 2025 återfinns målet *Alla skolor arbetar för en studiemiljö som främjar lärande och arbetsro*. Nämnden har även mål som rör trygghet i skolan. I kvalitetsrapporten 2024 redovisas ett stapeldiagram över upplevd arbetsro lärare/elever, pojkar/flickor 2024 uppdelat per skola. Vidare framgår i kvalitetsrapporten att det är av stor vikt att följa utvecklingen av andelen behöriga lärare för att uppnå ökad trygghet och studiero. Lärarbehörigheten ökar i Botkyrka men når fortfarande inte målet i flera kommundelar och ligger som helhet under rikssnittet. Vidare framgår att utifrån revisorernas rekommendation om ett förbättrat arbete för trygghet och studiero i grundskolan kommer grundskolan lägga större vikt vid frågan och lägga till det som ett särskilt mål för kvalitetsarbetet i 2025 års arbetsplan.

I kvalitetsrapporten återfinns en analys av trygghet i skolan. I rapporten återfinns ett stapeldiagram som redovisar för elevernas upplevda trygghet i skolan, uppdelat på kön och skolenhet. Vidare framgår att andelen elever som uppger att de känner sig trygga i elevenkäten har legat kring 90 procent över tid. Det finns mindre skillnader kopplade till upptagningsområdenas socioekonomiska nivå men skillnaderna är små och inte utan undantag. Det går inte att se entydiga samband mellan tryggheten i skolan och ökat våld eller otrygghet generellt i kommundelarna, det är därför rimligt att anta att skolornas resultat i hög grad beror på situationen i skolorna och i mindre grad på händelser i samhället som skolorna inte råar över. Det finns skillnader mellan könen gällande trygghet i skolan. Andelen pojkar som svarar stämmer helt och hållet att de känner sig trygga i skolan är 55 procent jämfört med 42 procent hos flickorna och tendensen syns på nästan alla skolor. Detta trots att pojkar är överrepresenterade som utsatta i anmälda kränkingsärenden och att benägenheten att berätta för en vuxen är lägre bland pojkar enligt elevenkäten. Skolornas analyser ger inga säkerställda orsaker till skillnaderna mellan könen.

Förvaltningen har också jämfört elevernas upplevelse av kränkningar per skola och jämfört resultatet med skolornas benägenhet att anmäla kränkningar i det avsedda systemet. Det har framkommit att vissa skolor verkar underrapportera kränkningar i förhållande till andra. Verksamhetsområde grundskola riktar därför informationsinsatser mot berörda skolor.

Vi noterar i kvalitetsrapporten att Skolinspektionen genomförde under 2024 en kvalitetsgranskning av Botkyrka kommun som huvudman för grundskola och gymnasieskola. Skolinspektionen skriver i sitt beslut att huvudmannen behöver fördjupa sin analys av högre resultat på skolorna och variationer mellan flickors/kvinnors och pojkars/mäns resultat avseende både trygghet- och studieresultat. I arbetet med analysen ingår att koppla resultaten till utbildningens förutsättningar och genomförande. Detta gäller i både grundskola och gymnasieskola. Huvudmannens svar ska vara Skolinspektionen tillhanda i juni 2025.

Rekommendation 2: Att utbildningsnämnden säkerställer att rapportering sker tidigare under året i syfte att utifrån uppföljningens resultat kunna vidta eventuella åtgärder.

I nämndens svar på revisionsrapporten framgår att kvalitetsrapporterna Samverkan och ansvar samt Värden är bilagor till delårsrapport 1 som nämnden behandlade vid sammanträdet 2024-05-28 § 37. Vidare framgår av nämndens svar att även om det inte framgår av protokollet för sammanträdet den 28 maj 2024 har nämnden tagit del av kvalitetsrapporterna då de skickades ut tillsammans med övriga handlingar i ärendet. För att tydliggöra att nämnden behandlar kvalitetsrapporterna finns numera en beslutspunkt om att nämnden har tagit del av kvalitetsrapporterna och lägger dem till handlingarna. Förvaltningen bedömer därmed att rekommendationen är åtgärdad.

I inkomna svar framgår att nämnden behandlar fyra kvalitetsrapporter vid totalt tre sammanträden per år. I samband med delår 1 är det tema värden och tema samverkan och ansvar och i samband med delår 2 är det tema lärande. I samband med verksamhetsberättelsen är det den samlade kvalitetsrapporten för hela året. Nämndens hantering av kvalitetsrapporter under 2024 och början av 2025 har inte bidragit till att nämnden har vidtagit några åtgärder.

När nämnden 2025-03-11 § 18 behandlade nämndens verksamhetsberättelse 2024 inklusive kvalitetsrapporter beslutade nämnden att utbildningsnämnden godkänner verksamhetsberättelsen och överlämnar den till kommunstyrelsen samt att utbildningsnämnden har tagit del av kvalitetsrapporter 2024 och lägger dem till handlingarna. I nämndens kvalitetsrapport för 2024 redovisas hur det systematiska kvalitetsarbetet bedrivs. Det systematiska kvalitetsarbetet genomförs i tre tematiska områden, samverkan och ansvar, normer och värden och lärande, som delas upp under året. Syftet är att skolorna och förvaltningen aktivt utvärderar verksamheten under året. Vidare framgår att programmet Stratsys används i arbetet och användarkompetensen har ökat sedan införandet, vilket lett till bättre rapporter och analysförmåga. Verksamhetsområdet genomför resultatanalyser med varje rektor i september månad och kvalitetsdialoger med skolledningarna i januari för att följa upp grundskolornas arbete. Kvalitetscontroller för grundskolan följer också upp skolornas arbete löpande under året och rapporterar eventuella avvikelser till utbildningsdirektören varje månad.

I den samlade kvalitetsrapporten för år 2024 framgår att Botkyrka kommuns grundskolor bedriver ett långsiktigt utvecklingsarbete med varje elevs kunskapsutveckling i fokus. Målet är en sammantagen resultatutveckling i kommunen som helhet. Arbetet följer en plan som gäller mellan 2022–2025. Målet är att till sommaren 2025 ha nått fyra mål varav två av dem rör trygghet och studiero:

- Öka elevernas upplevelse av studiero.
- Stabila och fortsatt höga trygghetsresultat.

I kvalitetsrapporten redogörs för läroplanens huvudmål. Under rubrik Rektors ansvar framgår att för att utveckla kvaliteten i analys och dokumentationsarbete har det tidigare erbjudits workshops för hela skolledningarna. Under 2024 har kvalitetsstöd i stället erbjudit hjälp med kvalitetsarbetet utifrån skolornas olika behov. Det fortsatta arbetet bör fokusera på att förbättra stödet till skolorna med tydligare instruktioner, främst för analysen avseende trygghetsfrågor och studieresultat.

Nämnden har 2025-02-04 § 4 behandlat uppföljning internkontroll 2024. Ett av kontrollmomenten för år 2024 var Att rutinen för anmälan av kränkingsärenden följs. Kontrollen visar att samtliga enheter i egenregion har aktiva åtgärder mot diskriminering. Detta finns beskrivet i plan mot diskriminering och kränkande behandling. Planen finns som bilaga till arbetsplanen i Stratsys.

I nämndens verksamhetsberättelse 2024 återfinns analys över trygghet och studiero inom Botkyrka kommuns grundskolor. Det framgår bland annat att i elevenkäten finns möjlighet att ange "annat" under frågan om könstillhörighet. Denna grupp sticker ut med väsentligt lägre upplevelse av trygghet än både flickor och pojkar, endast 61 procent av dessa elever uppger att de känner sig trygga i skolan. Gruppen är liten till antalet, vilket innebär att enskilda svar får stor påverkan på utfallet. Utfallet visar ändå att det finns ett behov av att särskilt uppmärksamma dessa elever. Även om den upplevda tryggheten i skolan ligger på en hög nivå visar anmälningsstatistiken för kränkingsärenden ett behov av fortsatt fokus på förebyggande och åtgärdande insatser. Enligt statistiken är pojkar i högre utsträckning utsatta för kränkningar, vilket inte återspeglas i trygghetssiffrorna. Det visar att skolorna har ett välfungerande arbete rörande kränkningar och att eleverna känner tillit till att skolan hanterar incidenter som förekommer. Vidare framgår att över lag upplever pojkar studieron som något bättre än flickor. Ett pågående utvecklingsarbete rörande kvalitet i undervisningen bedöms ha haft positiv inverkan på studieron.

Nämnden har 2025-05-27 § 50 behandlat delårsrapport 1 samt kvalitetsrapporterna värden och samverkan och ansvar. Nämnden beslutade att godkänna delårsrapport 1 med helårsprognos 2025 och kvalitetsrapporter. I kvalitetsrapport värden framgår att i grundskolan har tryggheten och studieron ökat och elevernas upplevelse av kränkningar har minskat enligt elevenkäten. Det finns skillnader mellan könen gällande trygghet i skolan. Andelen pojkar som svarar stämmer helt och hållet att de känner sig trygga i skolan är 56 procent jämfört med 44 procent hos flickorna och tendensen syns på nästan alla skolor. Skolornas analyser ger inga säkerställda orsaker till skillnaderna mellan könen. Elevernas upplevelse av kränkningar i skolan visar förbättring avseende alla kränkingsgrunder. I rapporten uppges att det fortsatt arbetet avseende trygghet bör fokusera på att:

- Öka andelen elever som anger att de har en vuxna att vända sig till om de har problem i skolan
- Undersöka orsaker till skillnader i trygghet mellan könen.
- Undersöka orsaker till och arbeta mot den ökade upplevelsen av kränkningar i skolorna i Alby

Elevernas upplevelse av arbetsro har ökat med tre procentenheter sedan förra året vilket är en fortsättning av den ökning med två procentenheter som skedde året dessförinnan. Tidigare har frågan om arbetsro hanterats som en del i undervisningens kvalitet under tema lärande men har i år gjorts till ett eget mål och lagts under normer och värden. Elevernas upplevelse av arbetsfokus (studiero) har ökat med tre procentenheter jämfört med föregående år.

Bedömning

Delvis.

Bedömningen baseras på att utbildningsnämnden har genomfört en av två rekommendationer.

Nämnden har påbörjat ett utvecklingsarbete på enhets- och huvudmannanivå genom att utveckla dokumentationen avseende det systematiska kvalitetsarbetet med analyser av skillnader mellan skolor, årskurser och kön. Granskningen visar även på att förvaltningen har inriktat sig på att stärka stödet till skolor i fråga om trygghet och studiero genom workshops och analysutbildning, med målet att förbättra analysernas grund i upprättade kvalitetsrapporter.

Nämnden har säkerställt att rapportering sker under året i syfte att utifrån uppföljningens resultat kunna vidta eventuella åtgärder.

Sammanfattning av åtgärdade rekommendationer

Rekommendation	Rekommendation genomförd
Rekommendation 1: Se till att det sker en tillräcklig dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet på enhets- och huvudmannanivå innehållande analys som visar på eventuella skillnader mellan och inom olika enheter.	Rekommendationen är delvis genomförd. På enhets- och huvudmannanivå pågår ett arbete med att utveckla dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet med analys som visar på eventuella skillnader mellan och inom enheter. Mall och instruktioner för upprättande av kvalitetsrapport inom grundskolan har upprättats. Underlagen omfattar tips på hur analyser ska genomföras och vad som ska beaktas. Erhållna kvalitetsrapporter saknar dock analyser avseende skillnader utifrån kön. Workshops och analysutbildning på central nivå har genomförts med målet att förbättra analysernas grund i kvalitetsrapporterna.
Rekommendation 2: Att utbildningsnämnden säkerställer att rapportering sker tidigare under	Rekommendationen är genomförd. Nämnden har tagit del av kvalitetsberättelser i enlighet med nämndens systematik för det

året i syfte att utifrån uppföljningens resultat kunna vidta eventuella åtgärder.	systematiska kvalitetsarbetet. Efter den tidigare granskningen har nämnden infört en beslutspunkt avseende kvalitetsrapporter.
---	--

Revisionell bedömning

PwC har, på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Botkyrka kommun, genomfört en uppföljande granskning av styrning och utveckling av utbildningen. Syftet har varit att bedöma om utbildningsnämnden vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av den bedömning och åtgärdsförslag som lämnats i genomförd granskning.

Vi bedömer att utbildningsnämnden *i allt väsentligt* har vidtagit åtgärder med hänsyn till revisorernas rekommendationer utifrån genomförd granskning av styrning och utveckling av utbildningen.

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnas följande rekommendation till utbildningsnämnden:

- Att nämnden säkerställer att de delar som påbörjats och/eller återstår färdigställs och åtgärdas utifrån tidigare lämnad rekommendation.

2025-09-08

Rebecka Hansson

Malou Olsson

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Botkyrka kommuns revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.